

alaposabb kiképzése s állandó továbbképzése elengedhetetlen feltétele eredményes működésüknek s közvetve a jövő nemzedék életrevalóságának. De ezen felül sem érthetünk egyet a miniszter minden reformjával. Így kockázatosnak tartjuk a kultúrtartományoknak az eddigi hagyományokkal mereven szakító szervezetét, sajnáljuk a történelmi fejlődésében megalapozott s bevált Pedagógium régi szervezetének megbontását (505. l.) s fájjaljuk az egykor európai szintájón mozgó, de mai megbénitottságában szinte tehetetlenségre kárhozott Országos Pedagógiai Könyvtárt.

Benyomásainkat összefoglalva, teljes tárgyilagossággal megállapíthatjuk, hogy az előttünk fekvő mű az értékes kultúrdokumentumoknak felette figyelemreméltó gyűjteménye, amelyet korunk kultúrtörténetének majdani írója könnyen hozzáférhetően és nagy haszonnal forgathat. Szerzője a magyar kultúrenergia jellegzetes és legagilisebb megszemélyesítőjeként, valószínű *representative man*jeként áll előttünk. A kötet utolsó cikke 1926 december 19-én kelt. Miniszterünk azóta sem szűnt meg szóval, írásban és alkotáásokban tevékenykedni, úgyhogy belátható időn belül egy 2. kötettel gazdagíthatja irodalmunkat. Ehhez a magyar kultúra minden őszinte hívének legjobb kívánságai kísérik.

—ny.

Pestalozzi. Írta: Schneller István dr. (Különlenyomat *A Gyermek* 1927. évi 1—3. számából, 16 lap).

Ősz mesterünknek ez az emlékbeszéde, amelyet a Magyar Gyermektanulmányi Társaság márc. 19-i közgyűlésén tartott, méltóan csatlakozik azokhoz az alkalmi megnyilatkozásokhoz, amelyek a magyar pedagógusok részéről a nagy svájci apostol halálának 100. évfordulója alkalmával elhangzottak. Ezek a mélyen szántó lapok örvendetes tanúságot tesznek szerzőjük csorbítatlan szellemi frissességéről: nemes bölcséleti belátásáról és írói rátermettségéről. Schneller a beszéd élére illesztett összefoglalásban tanulságos s világos áttekintést ad azokról az irányelvekről, amelyek Pestalozzi művében maradandó értékeknek bizonyultak, tehát ma is szem előtt tartandók. Ilyenek: 1. A nevelés felszabadítandó a dogmatizmus békói alól, mégpedig mind a tanító, mind a tanuló viszonylatában. 2. A tanító a szó teljes értelmében nevelő is legyen, vagyis ismerje a gyermeki lélek természetét és fejlődését, s ennek figyelembe vételével neveljen *emberiességre*. 3. A nevelés joga mindenkit megillet. 4. Nevelés dolgában elsődrendű szerep jut a családnak mint a társadalom őssejtjének s annak keretén belül az anyának. Ezeket az alapvető tétéleket Pestalozzi műveinek beható ismerete és kimerítő idézetek alapján vonzó és meggyőző módon állítja az olvasó, illetőleg hallgató elé. A felsorolt követelmények Herbart intellektualisztikus és Wundt voluntarisztikus elméleteivel szemben Pestalozzi „érzelemelméletében“ futnak össze, amelynek foglalatja: a) hogy a nevelés munkájában minden szeretettel, hittel végzendő; b) hogy ezen az alapon a lélek alaperői összhangzóan fejleszteniendők. Ennél a pontnál érdemes meg-

állni. Mert aki Pestalozzi szellem-lelki világába mélyebben behatolt és egyúttal ismeri Schnellernek egy hosszú emberöltőn át folytatott munkásságát, valamint egyéniségét, meg fogja állapíthatni, hogy itt, a tér- és időbeli nagy távolságok ellenére, feltűnő értelmi-érzelmi találkozással, ritka lelki rokonsággal, hogy úgy mondjuk: pedagógiai kongruenciával állunk szemben, amelyet csak meghatottsággal és gyönyörűséggel szemlélhetünk. Mert Schneller nemcsak hogy fejével megértette, hanem szívével is meg- és átérezte azt, ami Pestalozzi tanításaiban legnemesebb, legmaradandóbb és aminek hiányát ma, sajnos, még nagyon érezzük.

Aki az elismeréssel szemben a kritika jogát is érvényesíteni akarná, kifogásolhatná azt, hogy Schneller a nagy svájci nevelő művének csupán bevált értékeit állítja elénk, de elhallgatja azt, ami rendszerében fogyatékos vagy elavult. Amde, úgy véljük, ezt az álláspontot az ünnepi alkalom teljesen igazolja. Egyébként, hogy a kritikai ér ezúttal sem szunnyadt egészen a szerzőben, azt egy felette jelentős s időszerű megjegyzése meggyőzően szemlélteti. A gyermek ismeretével azonban — úgymond — Pestalozzi szerint igen helyesen csak a nevelésnek *alapja, feltétele, kiindulási pontja* van adva, de nincs adva a nevelésnek *célja, feladata*. (1. és 5. lap.) Ez a bátor kijelentés, amelynek a Gyermektanulmányi Társaság színe előtt fokozott súlya van, innen is, onnan is megszívlelést parancsol és az észszerű, harmonikus együttműködésnek egyenleti útját Pestalozzi szellemében. Mert hogyan is remélhetnők, hogy a jövő nemzedék teljesen felkészülve s vértelve fogja teljesíthetni a reá háruló súlyos feladatokat, ha mi magunk sem tudunk megállapodni egy közös platformban a nemzeti nevelés és oktatás dolgában. Mert szeretet s megértés nélkül nincs társadalmi béke, amely viszont előfeltétele a nemzet egységének.

K. F.

Dr. Weszely Ödön: Korszerű nevelési problémák. Tanulmányok. Szent István-Könyvek, 45. sz. Budapest, 1927. A Szent István-Társulat kiadása. (Kis 8-r., 217 lap.)

Mikor a szerző ezelőtt négy évvel alapvető nagy művét, a *Bevezetést* megírta, előszavában azt mondta, hogy a nevelés módjáról legközelebb megjelenő kötete fog szólni. Ez ugyan még nem jelent meg, de a *Korszerű nevelési problémák* biznyság arra, hogy a kilátásba helyezett műre sem várnak hiába a szerző munkáinak kedvelői. A *Korszerű nevelési problémákban* aktuális kérdésekkel foglalkozó 15 tanulmányt gyűjtött össze a szerző.

Az elsőnek *Világnézet és nevelés* a címe. Azt fejtegeti benne, hogy nem helyes, de nem is kívánatos valamely világnézetet valakire rákényszeríteni. A nevelés legfőbb érdeke az, ha a szabadon kialakított világnézet teljesen egyezik azzal, melyet a nevelő is magáénak vall.

A *kommunizmus tévedései* címen pártatlan tudományos bírálat alá veszi ezt a fergegként ránszakadt, szomorú emlékü rendszert.